

До: д-р Зоран Трајчевски, директор
на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Примено: 23.05.2017			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	2577	1	

Врз основа на член 28 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14 и 142/16), се доставува

ПИСМЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕН ПРОГРАМСКИ НАДЗОР

1. Вид надзор: вонреден надзор по службена должност
2. Субјект на надзорот: Трговско радиодифузно друштво АЛФА ТВ ДООЕЛ Скопје
3. Период опфатен со надзорот: 15 мај 2017 година, издание на Вести во 17 часот и 30 минути и во 23 часот
4. Датум на извршување на надзорот: 23 мај 2017 година
5. Предмет на надзорот:
 - Член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (посебни забрани);
6. Претходно изречена мерка: нема
7. Констатации од надзорот:

Со вонредниот надзор извршен по службена должност врз програмскиот сервис на Трговското радиодифузно друштво АЛФА ТВ ДООЕЛ Скопје, емитуван на 15 мај 2017 година, на државно ниво, е констатирано прекршување на посебните забрани од член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Со повеќе изнесени тврдења, во прилогот со наслов (испишан на телоп) „Ромите на речиси секоја раскрсница малтретираат граѓани - има ли стратегија за справување со овој проблем“, емитуван во Вестите во 17:30 и во 23 часот на 15 мај 2017 година, ТВ Алфа поттикнува и шири дискриминација кон Ромите врз основа на етничка припадност и на припадност на маргинализирана група.

Прилогот во двете дневно-информативни изданија е емитуван прв по редослед (17:31:57-17:34:50 и 22:58:14-23:01:02). Исто така, во генералната најава, има сегмент за овој прилог со телоп: „Сè побројни и понасилни се Циганите на раскрсниците“ (17:30:38-17:30:56 и 22:57:05-22:57:20).

При анализа на одреден прилог, исклучително важна е жанровската класификација. Посочениот новинарски прилог, во базичната класификација на новинарските жанрови се вбројува во осврти, заради обидот темата да се обработи проблемски со информации од повеќе извори. Во прилогот, новинарската екипа и водителите на Вестите, освен што говорат за појавата - припадници на ромската етничка заедница да питачат или да мијат прозорци на возила на раскрсниците во Скопје, пренесуваат и информации за ова прашање од Министерството за внатрешни работи и од Министерство за труд и социјална политика и

ја информираат јавноста дека екипата на ТВ Алфа била нападна за време на снимањето на прилогот, од страна на припадници на ромската заедница, при што интервенирала полицијата.

Транскрипт на најавите на прилогот како и на самиот прилог:

Транскрипт на сегментот од генералната најава на Вестите, придружена со телоп „Сè побројни и понасилни се Циганите на раскрсниците“:

- *Агресивни и насилни, од деца до возрасни. Ромите на семафорите секојдневно ги малтретираат граѓаните. Овој пат ја нападнаа и екипата на Алфа. Интервенираше полицијата. Зошто Министерството за труд и социјална политика не го решава проблемот? На раскрсниците стануваат се побројни.*

Транскрипт на најавата на прилогот од страна на новинарката во студиото:

- *Скопје има сериозен проблем кој ниту една институција не го решава. На речиси секоја раскрсница во главниот град има Роми кои просат. Но, сето ова станува се понасилно. Мали деца, жени и возрасни мажи на сила се обидуваат да земат пари од граѓаните. Доколку не им дадете, стануваат агресивни. До полицијата постојано има поплаки за малтретирање или пак оштетување на возилата. Граѓаните се жалат дека дури им отвораат и врата од возилото, и им ги крадат работите. (Во второто издание на Вестите, втората реченица од најавата гласи: На речиси секоја раскрсница во главниот град има Роми кои просат или бришат стакла на прозорите на возилата со цел да изнудат пари.)*

Алфа денеска се обиде да сними дел од атмосферата на раскрсниците, но беше нападна. Интервенираше полицијата. Ромите не дозволуваат да се снима бидејќи, како што велат, тоа им било работно место. Каде е Министерството за труд и социјална политика? Дали има стратегија да се справи со овој проблем?

Транскрипт на прилогот, придружен со телоп „Ромите на речиси секоја раскрсница малтретираат граѓани - има ли стратегија за справување со овој проблем“:

- *Се повеќе Роми - возрасни мажи, жени и деца, најчесто агресивни, вулгарни и без грам култура - поголем дел од денот повеќето од нив "дремат" на улица барајќи милостина.*

Децата наместо во школски клупи, питачат пред семафорите на речиси секоја раскрсница од Скопје, и тоа полуголи и боси, од речиси сите возрасти.

Запоставени Ромите, ако не добијат по некој денар од возачите маваат и плукаат по колите. Тие може да се тргнат од улица ако од 4-годишна возраст одат во градинки и питаچهњето го заменат со образование.

И додека екипата на Алфа снимаше што се случува во шпицот од денот на една од главните улици во Скопје, беше нападна од оние кои питачеа. Тие се нафрлија на снимателот велејќи му дека тие се на работа и не смее да ги снима додека бараат пари

од возилата кои стојат на семафор. За среќа, полициско комбе кое случајно помина веднаш реагираше.

Од МВР за Алфа велат дека постојано добиваат поплаки од возачите кои наидуваат на овие деца на семафорите. Поплаките најчесто пристигнувале за време на летните денови, за разлика од зимскиот период кога ги има сè помалку.

Децата питачи кои постојано прават штета, најчесто ги има во центарот на Скопје, за разлика од другите делови од градот.

Полицијата постојано реагира. Од кога ќе ги тргне од улица, ги праќа во Центарот за социјални работи, но по извесен период тие повторно се враќаат назад. Инаку, Законот предвидува и казни кои се движат и до 50 евра и родителите или лице кое ги тера да питачат можат да заработат затворска казна до 3 години. Но, барем за сега, ниту ова не помага.

Алфа го контактираше Министерството за труд и социјална политика. Од таму, барем во одговорот, не кажаа дали има стратегија за да се справат со овие лица. Единствено испратија одговор каде цитираат дел од законите или дека разгледале активности за да ги згрижат децата. Од труд и социјала никаде не посочуваат што преземаат за тие да не се вратат на улица повторно и кои се идните планови за да се справат со овој сериозен проблем, бидејќи освен што оди на штета на Ромите, проблеми имаат сите граѓани кои ќе застанат на раскрсниците низ Скопје.

Визуелна/графичка илустрација на извештајот:

Снимка направена од екипата на медиумот, снимена на раскрсниците во Скопје, на која се прикажани припадници на ромската заедница кои бришат стакла на автомобилите. Иако, како што се кажува и во самиот прилог, некои од граѓаните од ромска етничка припадност побарале да не бидат снимени, снимките се емитувани и нивните ликови се прикажани без да бидат замаглени. Дел од снимените лица се малолетни, но и нивниот идентитет не е заштитен. Се емитуваат секвенци од снимките на кои малолетни припадници од ромската заедница гестикулираат со непримерни симболи, односно покажуваат „среден прст“. Иако во прилогот се говори за тоа дека снимателот на ТВ Алфа бил нападат, а полицијата интервенирала - не се прикажани аудио или визуелни прикази од ваков настан.

Согласно „Водичот за мониторинг на „говорот на омраза“ на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, секое ограничување на слободата на изразување треба да биде резултат на мониторинг кој „треба да го следи начинот на кој Европскиот суд за човекови права проценува дали има или нема потреба од ограничување на слободата на изразување во секој поединечен случај... цитирајќи го не само Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, туку давајќи и објаснување за легитимната цел за таквата одлука и зошто е потребно такво ограничување на слободата на изразување во едно демократско општество“¹. Ова значи дека,

¹ Водич за мониторинг на „говорот на омразата“, Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на Република Македонија, 2014 година, стр.28, достапен на: http://www.avmu.mk/images/Vodic_za_monitoring_na_govorot_na_omraza.pdf

за да се утврди дали се исполнети сите услови од трипартитниот тест на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП), потребно е да се утврди дали ограничувањето на слободата на изразување е пропишано со закон, има легитимна цел и е неопходно во демократско општество.

Дали ограничувањето на слободата на изразување е пропишано со закон?

За да се одговори на ова прашање, следува преглед на меѓународната и македонската регулаторна рамка која е релевантна за оценувањето дали во „Вестите“ на ТВ Алфа емитувани на 15 мај 2017 година во 17:30 и 23 часот е прикажан прилог со дискриминација врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група.

Согласно член 10 од Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП):

Член 10

„Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата да се застапува одредено мислење и да се примаат и даваат информации и идеи без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите да бараат лиценцирање на претпријатијата за радиодифузија, телевизиски пренос или кината“.

„Остварувањето на овие слободи, бидејќи со себе носи и должности и одговорности, може да подлежи на одредени формалности, услови, ограничувања или казни кои се пропишани со закон и неопходни за едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната безбедност, за спречување на немири или криминал, за заштита на здравјето и моралот, за заштита на репутацијата или правата на другите, за спречување на откривањето доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасност на судството“².

Од друга страна пак, при разгледувањето на конкретниот прилог релевантни се и препораките од Советот на Европа кои се однесуваат на „говорот на омраза“ и дискриминацијата. Тоа се препораките R (97) 20 - во врска со „говорот на омраза“ и R (97) 21- за медиумите и за промовирање на културата на толеранција.

Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги - ЗААВМУ („Службен весник на Република Македонија бр. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14 и 142/16) содржи посебни забрани, согласно кои:

Член 48

„Аудио и аудиовизуелните медиумски услуги не смеат да содржат програми со кои се загрозува националната безбедност, се поттикнува насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, се повикува на воена агресија или на оружен конфликт, се поттикнува или шири дискриминација, нетрпеливост или омраза врз основа на раса, пол, религија или националност.

Посебните забрани од ставот (1) на овој член треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права“.

² Европска конвенција за човекови права, член 10, достапна на: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_MKD.pdf

Овој член, во поглед на дискриминаторските основи, треба да се применува во корелација со Законот за спречување и заштита од дискриминација - ЗСЗД („Службен весник на Република Македонија, бр. 50/10) и тоа:

Член 3

Основи за дискриминација

„Се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, или која било друга основа која е предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор (во натамошниот текст: дискриминаторска основа)“.

Воедно, Република Македонија во 2011 година донесе Декларација за унапредување на положбата и правата на Ромите („Службен весник на Република Македонија, бр. 42/11) која е акт со којшто Собранието на РМ ги поттикнува Владата и државните органи, граѓанскиот сектор, здруженијата и фондациите, органите на локалната самоуправа, стопанските субјекти, научните и културни установи и медиумите во Република Македонија, на преземање „натамошни зајакнати и ефикасни мерки и политики за унапредување на правата и општествената и економска положба на Ромите и ромската заедница во земјата“.

Членот 48 од ЗАВМУ, во првиот став пропишува забрана за поттикнување или ширење „дискриминација, нетрпеливост или омраза врз основа на раса, пол, религија или националност“, а потоа во вториот став прецизира дека „посебните забрани од ставот (1)... треба да бидат во согласност со практиката на Европскиот суд за човекови права“.

Во „Листата со факти – Роми и патувачи“ (“Fact sheet - Roma and Travellers”) на ЕСЧП од април 2017 година се наведува следниов случај, кој се однесува на слободата на изразувањето.

Жан-Мари ле Пен против Франција (септември 2012 година) е случај во кој претседателот на францускиот Национален фронт е обвинет за навреда на Ромите, врз основа на нивната припадност кон одредена етничка група. Поради тоа, тој во 2013 година, од страна на судот во Париз бил казнет со 5.000 евра. Казната потоа ја потврдил Касацискиот суд. Изјавата заради која Ле Пен е казнет се заснова на навреда, во која тој се потсмева со ромската заедница и лицата од оваа заедница ги обвинува за крајби.

Европскиот суд за човекови права го прогласи за неосновано барањето на Ле Пен, со кое тој се обиде да ја оспори казната од францускиот суд, поради неговите невкусни коментари на сметка на Ромите. ЕСЧП одлучи по жалбата на поднесувачот, која се однесува на член 10 од ЕКЧП - за слободата на изразувањето, дека е недопуштена и неоснована, со заклучок дека ваквата осуда за јавна навреда на лица врз основа на нивната етничка припадност била легитимна.³

³ „Factsheet - Roma and Travellers“- European Court of Human Rights, 2017, стр. 19. Достапно на: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Roma_ENG.pdf

Врз основа на приложената регулатива и судска пракса, може да се заклучи дека е исполнет првиот услов од трипартитниот тест на ЕСЧП, односно утврдено е дека ограничувањето на слободата на изразување е пропишано со закон.

Дали ограничувањето на слободата на изразување има легитимна цел и дали е неопходно во демократско општество?

За понатамошната анализа, која ќе помогне во утврдувањето дали ограничувањето на слободата на изразување има легитимна цел и дали е неопходно во демократско општество, прилогот од Вестите на ТВ Алфа ќе биде анализиран од аспект на прашањата од „Водичот за мониторинг на „говор на омраза“ на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги:

1. Кој бил контекстот на изразувањето?

Припадниците на ромската заедница во Република Македонија се сметаат за припадници на маргинализирана и малцинска група поради тешките услови во кои живеат. Членовите на оваа заедница се соочуваат со економска несигурност, невработеност, отежнат пристап до ресурси и дискриминација по повеќе основи. Институциите работат на подобрување на условите за живот на членовите на оваа заедница. Медиумите известуваат за тешките услови на живеење на овие лица, информирајќи и за работата на институциите на тоа поле.

Во прирачникот „Борба против предрасудите и стереотипите кон Ромите во медиумите“ се објаснува историјата на повеќекратната дискриминација и на расистичката сегрегација низ вековите, која е директно поврзана со негативното перцепирање на различните ромски заедници низ Европа.

Денес, се наведува во Прирачникот, луѓето од ромската заедница сè уште се „прикажани и портретирани како проблематична 'етничка група', со користењето на негативни стереотипи и предрасуди“ со што се добива впечаток како „социјалното исклучување на Ромите да е вроден елемент на нивната етничка припадност, а не последица од долг период на дискриминачки политики и невистинити приказни“.⁴

⁴ „Combating anti-Roma Prejudices and Stereotypes through Media“, стр.22, достапно на: http://cloud2.snappages.com/ecc3fa83da15cf423fe3aaa342f545fa355b24f3/RESPECT_Combating%20anti-Roma%20Prejudices%20and%20Stereotypes%20through%20Media.pdf

2. Кое е лицето одговорно за изразувањето?

Како што е напоменато во „Водичот за мониторинг на „говор на омраза“, во начелата пропишани во гореспоменатата Препорака бр. R (97) 20 во врска со „говорот на омраза“ се вели дека: „Една од најважните разлики кои треба јасно да бидат изразени во националното право и пракса со цел да се направи јасна разлика меѓу одговорноста на авторот на изразите на „говорот на омраза“, од една страна, и некаква одговорност на медиумите и медиумските експерти кои придонесуваат за ширење на истите како дел од нивната мисија да пренесуваат информации и идеи за прашања од јавен интерес, од друга страна“.

Прилогот е авторско дело на ТВ Алфа и е потпишан од новинарот Борис Грујоски. Новинарите, во медиумската сфера, го претставуваат гласот на авторитетот кој влијае врз креирањето на ставовите на публиката, а вестите – т.е. дневно-информативните емисии служат да ги информираат граѓаните за настаните кои се случиле денга и со тоа ја постават агендата на темите за кои ќе размислуваат граѓаните. Оттаму, изнесувањето негативни стереотипи и предрасуди од страна на новинар во вестите претставува обид да им се сугерира на граѓаните не само за што да размислуваат – туку како да размислуваат за тие прашања, односно претставува врамување. Во конкретниов случај станува збор за негативно врамување на една етничка заедница – Ромите – кое го прави медиумот.

3. Дали постоела намера за провоцирање на говор на омраза?

Европскиот суд за човекови права, во својата пракса, констатира намера за провоцирање на „говор на омраза“ врз основа на анализа на секој од случаите поединечно, неговите околности како целина, особено преку анализа на специфичниот јазик: експлицитни зборови и изрази кои се користат, тонот на говорот и околностите, степенот и бројот на повторувањето на дискриминаторските изјави, дали говорникот можел да го предвиди своето влијание од она што го кажал, дали цел му била одредена малцинска група и дали намерата била јасна и недвосмислена за публиката.

Она што може да се забележи во најавата на прилогот, како и во самиот прилог е повторување на неколку тези, како од страна на водителите на Вестите, така и од новинарот кој е потпишан како автор на прилогот. На публиката и се презентираат тези дека: припадниците на ромската заедница кои можат да се забележат на раскрсниците низ Скопје се насилни („агресивни“, „малтретираат“, „отвораат и врата од возилото, и им ги крадат работите“, „маваат и плукаат по колите“, „бришат стакла на прозорите на возилата со цел да изнудат пари“); тие се „вулгарни“ и „без грам култура“, како и дека „дремат“ на улица барајќи милостина“ со што се претставуваат како мрзеливи. На ваков начин, преку прилогот, се пренесуваат генерализирани негативни стереотипи и предрасуди поради припадност кон една етничка група. Во телопите, тие се нарекувани со погрдниот израз „Цигани“, а во говорот употребени се и стереотипизирани генерализации за голем број на членови од истата заедница. На таков начин, на публиката и е претставена слика која може да предизвика страв и нетолеранција кон Ромите.

Во проблематизираниот прилог, изразот „Цигани“ кој може да се забележи во телопот при најавата на прилогот - „Сè побројни и понасилни се Циганите на раскрсниците“, е употребен во колоквијално (разговорно) значење, додека воопшто не се презентирани клучните податоци за домашната и за меѓународната регулатива во врска со основните граѓански права и со социјалната положба на Ромите.

За употребата на терминот „Циган“, Агенцијата веќе има заземено став во одговор на претставка од март 2014 година, во следнава смисла:

Демонимот (името за одреден народ/народност) - Ром/Роми, во денешното законодавство и во официјалните документи се легитимира преку Уставот на Република Македонија. Од 2005 година, Република Македонија е потписник на Декларацијата во врска со „Декадата на Ромите“ 2005-2015 година, а беше и претседавач на оваа меѓународна еманципаторска иницијатива поттикната од Светска Банка. „Декадата на Ромите“ и официјално беше оперативен дел од стратегијата на Министерството за труд и социјална политика.

Во документите: „Совет на Европа - Заштита на правата на Ромите“ и „Совет на Европа - Описен поимник за термините поврзани со прашања за Ромите“, дадено е следново објаснување:

Терминот- Цигани/Gypsies беше долги години употребуван од Советот на Европа, пред да биде донесена одлуката во 2005 година - повеќе да не се употребува во официјални текстови (одлука спомената и во првата верзија на Поимникот на Ромите, од декември 2006 година), посебно по барање на Меѓународното здружение на Ромите кои терминот го смета за недоличен, поврзан со негативни, патерналистички (надреден/подреден) стереотипи што сè уште ги прогонуваат Ромите низ Европа. Оттаму, во мнозинството европски држави, препорачано е зборот „Gypsy“, или неговите еквиваленти, повеќе да не се користат, затоа што се чувствува како погрден и навредлив за мнозинството луѓе што се засегнати од него (иако е вистина дека значењето на тој збор пресудно може да зависи од контекстот во кој е употребен).

Одговорниот, професионален новинарски пристап спрема сензитивна општествена проблематика, каква што е впрочем темата за информирање на граѓаните за општествените случувања, задолжително треба да прави разлика при употребата на колоквијалните наспроти официјалните изрази со кои се именува одредена општествена група.

Во спротивно, колоквијалниот и пежоративен израз кој е употребен во прилогот - „Циган“, а притоа емитиран на Вести на национален медиум, не може да се прочита поинаку освен како мошне ниско ниво на политичка култура, како навреда и провокација.

Преглед на дискриминирачки цитати од телопите и говорот употребен во прилогот:

- Телоп 1: „СЕ ПОБРОЈНИ И ПОНАСИЛНИ СЕ ЦИГАНИТЕ НА РАСКРСНИЦИТЕ“
- Телоп 2: „РОМИТЕ НА РЕЧИСИ СЕКОЈА РАСКРСНИЦА МАЛТРЕТИРААТ ГРАЃАНИ- ИМА ЛИ СТРАТЕГИЈА ЗА СПРАВУВАЊЕ СО ОВОЈ ПРОБЛЕМ“
- Најава на прилогот: „Речиси секоја раскрсница во главниот град има Роми кои просат... Мали деца, жени и возрастни мажи на сила се обидуваат да земат пари од граѓаните. Доколку не им дадете, стануваат агресивни. До полицијата постојано има поплаки за малтретирање или пак оштетување на возилата. Граѓаните се жалат дека дури им отвораат и врата од возилото, и им ги крадат работите“.
- Прилог: „Се повеќе Роми - возрастни мажи, жени и деца, најчесто агресивни, вулгарни и без грам култура - поголем дел од денот повеќето од нив “дремат” на улица барајќи милостина... Запоставени Ромите, ако не добијат по некој денар од возачите маваат и плукаат по колите“.

Понатаму, новинарот се обидува да го пренесе искуството на новинарската екипа која ги снимала лицата забележани на крстосниците, па вели:

- *„И додека екипата на Алфа снимаше што се случува во шицот од денот на една од главните улици во Скопје, беше нападната од оние кои питачеа. Тие се нафрлија на снимателот велејќи му дека тие се на работа и не смее да ги снима додека бараат пари од возилата кои стојат на семафор. За среќа, полициско комбе кое случајно помина веднаш реагираше.“*

Дополнително, новинарот кон крајот на прилогот, го стеснува говорот кој претходно се однесува на припадниците на ромската заедница од сите возрасти, па вели:

- *„Децата наместо во школски клупи, питачат пред семафори на речиси секоја крстосница од Скопје, полуголи и боси, од речиси сите возрасти... Децата питачи кои постојано прават штета, најчесто ги има во центарот на Скопје, за разлика од другите делови од градот“.*

Преку овие изјави, новинарот и медиумот вршат генерализација базирана на стереотипи, каде заради изолиран инцидент, таргетирана е цела група - Ромите. Дополнително, генерализацијата е зајакната со таргетирање на децата од ромската заедница, за кои се наметнува мислењето дека предизвикуваат штета.

4. Што е содржината на изразувањето?

Овој дел од анализата се однесува на тоа дали имало директно поттикнување на публиката да делува насилно, која е целна група на поттикнувањето, а која е целна група на дискриминацијата, дали пораката има јасни референци на целната група, со каков тон се говори дали обраќањето е директно и провокативно, односно дали новинарот сакал да го претстави „говорот на омраза“ како феномен или ширел „говор на омраза“ и дискриминација?

Во прилогот на ТВ Алфа нема директно поттикнување на публиката да делува насилно кон Ромите. Сепак, повеќе пати се повторува ставот за „агресивноста“ на припадниците на ромската заедница, во вид на генерализација на една цела маргинализирана група. Меѓу другото, и покрај многубројните анализи и информации за социјалниот статус и условите за живот со кои се соочуваат припадниците на ромската заедница, медиумот, преку овој прилог избегнува да направи осврт на состојбата од аспект на Ромите, фрлајќи негативно светло кон начинот на кој овие лица се обидуваат да остварат минимални средства за живот.

Во прирачникот „Практични совети за медиумските професионалци во спречувањето на дискриминацијата кон ромските заедници“⁵ се вели дека стереотипите за ромската заедница во медиумите произлегуваат во форма на социјални категории и на негативни етикети, како: „номади, питачи, крадци, дилери на дрога, извршители на трговија со луѓе, експлоататори на деца и слично“. Искривената презентација и сензационалистичките наслови и приказни, можат да ги засилат предрасудите како и атмосферата на нетолеранција и на дискриминаторското однесување. „Погрешните информации допринесуваат кон веќе растечката нетолеранција со која се соочуваат припадниците на ромската заедница денеска“. Масовните медиуми можат да влијаат или за зголемување на стереотипното портретирање на Ромите, или да постават предизвик пред ваквото прикажување.

⁵ „Practical Guide for Media Professionals to Prevent Discrimination against the Roma Communities“, стр. 12, достапно на: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_journalist_guide_en.pdf

Точните информации можат да придонесат за надминување на стереотипите како и за намалување на колективната анксиозност предизвикана од нив, и да помогнат во справувањето со повредите на човековите права, како и во поддршката на социјалната кохезија и развивањето на инклузивните политики. Медиумите имаат важна улога во одбегнувањето на исклучивиот пристап да се занимаваат со Ромите, само кога приказната нуди сензационалистички наслов кој е политички и институционално несоодветен, со цел да направи емотивна дисторзија и манипулација.

5. Кои биле степенот и опсегот на известувањето?

Трговското радиодифузно друштво ТВ Алфа емитува програма на територијата на целата земја. Споменатиот прилог е емитуван во Вестите во ударното време.

Треба да се спомене и дека ЕСЧП зема предвид дали станува збор за програма во живо. Судот особено разгледува дали авторот имал шанса да се коригира. Во овој случај, двете најави за прилогот се однапред подготвени и изговорени во живо од страна на водителите, додека прилогот е подготвен и емитуван со можност за негова претходна корекција. Со тоа што медиумот сепак одлучил да го емитува конкретниот прилог и неговата суштина да ја пренесе преку дискриминирачки изрази во телопите, ја потврдува намерата да се искористи моќта за влијание врз публиката и на таков начин да се овозможи дискриминација.

6. Која била веројатноста од влијаење врз публиката и нејзините идни дејствија?

Во овој дел од анализата, посебно внимание се посветува на прашањето дали целната група неодамна претрпела, или била цел на дискриминација, насилство или непријателство.

Многубројни анализи, и меѓународни и од Македонија, укажуваат на лошите услови и дискриминацијата со кои припадниците на ромската заедница се соочуваат континуирано. Токму поради тоа, институциите работат на подобрување на условите, вклучително креирајќи стратегии и декларации со кои би се спречила стигматизацијата на овие лица. Оттаму, особено треба да се внимава при известувањето за маргинализираните групи бидејќи тие и натаму се чувствителна тема во македонското општество.

Од претходниот дел од анализата се заклучува дека ограничувањето на слободата на изразување и информирање, во овој случај има легитимна цел и е неопходно во едно демократско општество.

8. Опис на прекршувањето:

Спротивно на член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, програмскиот сервис на Трговското радиодифузно друштво ТЕЛЕВИЗИЈА АЛФА ДООЕЛ Скопје, со прилогот насловен „Ромите на речиси секоја раскрсница малтретираат граѓани - има ли стратегија за справување со овој проблем“, емитуван во Вестите во 17:30 и во 23 часот на 15 мај 2017 година, поттикнува и шири дискриминација кон Ромите врз основа на етничка припадност и на припадност на маргинализирана група.

Член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги се поклопува со член 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација во кој „се забранува секоја директна или индиректна

дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување“ по повеќе основи, меѓу кои и врз основа на „припадност на маргинализирана група“ и „етничка припадност“.

9. Предлог:

Директорот на Агенцијата, согласно Методологијата за вршење програмски надзор (мониторинг) (бр. 01-3905/1 од 23.07.2014 година) писмено да му укаже на Трговското радиодифузно друштво ТЕЛЕВИЗИЈА АЛФА ДООЕЛ Скопје, дека со прилогот насловен „Ромите на речиси секоја раскрсница малтретираат граѓани - има ли стратегија за справување со овој проблем“, поттикнува и шири дискриминација врз основа на етничка припадност и припадност на маргинализирана група со што го прекрши член 48 од Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

Освен ова, имајќи предвид дека во Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги не е предвидена мерка за прекршување на член 48, а тој се поклопува со член 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, согласно Методологијата за вршење програмски надзор, директорот на Агенцијата снимките од емисијата и Писмениот извештај од извршен програмски надзор да ги достави до Комисијата за заштита од дискриминација за нејзино понатамошно постапување.

Сектор за програмски работи

